

Jeppe Kragelunds translokationstale

Taler

Jeppe Kragelund
Rektor på Alssundgymnasiet
Sønderborg

Dato

23. juni 2023

Sted

Alssundgymnasiet Sønderborg

1

Meningen med sådan en som mig?

Hvad skal verden med sådan en som mig?

5 Sådan synger Andreas Odbjerg.

Stort tillykke med studentereksamen. Stort tillykke med de røde og hvide huer.

Hvor er det dejligt at stå her og se udover alle jer glade studenter.

Der er grund til at være stolt af jer, også i dag.

10 Til jer forældre, søskende og andre pårørende: Stort tillykke med jeres unge mennesker.

Dimissionen her i dag markerer, at gymnasietiden er forbi.

Noget nyt venter jer.

15 Hvad nu?

Overgangen mellem kendt og ukendt er helt naturligt præget af spænding og usikkerhed.

Hvad *skal* jeg med mit liv?

20 Hvad *vil* jeg med mit liv?

Hvad *kan* jeg med mig liv?

Jeg forstår godt dem af jer, som spørger:

Hvad skal verden med sådan en som mig?

25

Du ved det godt.

Verden *har* brug for dig.

En verden med venner har brug for dig.

Familien har brug for dig.
Fællesskabet har brug for dig.

Arbejdsmarkedet skriger på arbejdskraft.

35 Der er i høj grad brug for dig.

I gjorde det.

Beviset sidder på hovedet af jer.

40 Under huen gemmer sig resultatet af tre års undervisning på højt fagligt niveau indenfor en bred række af fag. Gennem undervisningen og samværet med både undervisere og kammerater har I udviklet jer til unge voksne. Jeres faglige kompetencer og almene dannelse er det bedst mulige fundament at stå på, når I skal videre i jeres voksenliv.

45 Hvorfor så tvivlen?

Hvorfor spørgsmålet: Hvad skal verden med sådan en som mig?

I ved det godt.

50 Vi bor i et af de rigeste, trykkest og mest lige samfund.

Vi ved det godt.

Vi er meget privilegerede.

For os, som er vokset op i Danmark, er det en selvfølge, at samfundet, fællesskabet respekterer det enkelte menneske, at vi kan ytre os, og at vi har
55 demokrati og medbestemmelse.

Vi ved det godt.

60 Uddannelse er din, vores, ja samfundets mulighed for at skabe en meningsfuld fremtid.

Gennem uddannelse kan vi udvikle os som mennesker og indgå i berigende private og arbejdsmæssige fællesskaber.

I Danmark er uddannelse et velfærdsgode. Ja faktisk har vi undervisningspligt. Hvorfor?

65 Fordi et sundt, stærkt og demokratisk samfund er afhængigt af en veluddannet og oplyst befolkning.

Huen er ikke bare dumpet ned på hovedet af jer til dagens lejlighed - heldigvis.

70 Det er godt med høje faglige krav, hvor I hver især er blevet udfordret.
Til tider har det været hårdt, men det må gerne være hårdt at tage en
uddannelse. Målet er så meget federe at nå, hvis man har kæmpet for det.
Uden de ambitiøse faglige krav vil jeres eksamen ikke have samme høje værdi for
jer selv eller samfundet, som der er brug for.

75 Fremtiden efterspørger kloge, intelligente og nye svar, når den søger løsninger på
klimaudfordringer, håndtering af kunstig intelligens og etablering af en ny
verdensorden.

80 Nye måder at indrette vores hverdag, at passe bedre på os selv, vores kære og
dem længere nede ad gadenkræver også mod og evne til nytænkning.

Vi er privilegerede, og selvom fremtiden byder på udfordringer, så skal vi også
minde hinanden om, at verden aldrig har været et bedre sted, hvis vi måler på
antallet af mennesker, som ikke længere sulter og lever i ekstrem fattigdom.

85 Vores muligheder for at forebygge og helbrede for invaliderende og dødelige
sygdomme er også markant bedre end for blot få år siden.

Vi har aldrig været rigere.

Vi har aldrig haft så mange muligheder, som vi har i dag.

90 Jamen, så er alt vel godt, kan man spørge.
Men nej.

Min daglige gang blandt unge mennesker fortæller mig, at ikke alt er helt, som
det skal være.

95 Jeg ser med bekymring, hvordan trivsel eller rettere mistrivsel blandt unge fylder
mere og mere. Heldigvis langt langt fra for alle, men alligevel for et bekymrende
antal.

Er vores privilegier og mange muligheder blevet en byrde?

100 Hvad skal verden med sådan en som mig, spørger Andreas Odbjerg og
fortsætter:

105 *Bussen går om lidt, den når jeg
Strejfer lige lidt rundt og slår mig hårdt
Jeg når den næste hvis jeg vil.*

110

*Måske jeg burde have en plan
Jeg tager det dag for dag
Jeg ved ikke hvad jeg laver
Der er folk der bygger rumraketter
115 For dem er livet ikke meget lettere
Jeg har lige lært at gå på hænder*

120

Kære studenter
Ingen af jer skal bygge rumraketter – og dog måske en enkelt.
Få kan gå på hænder.
Der er så meget derimellem.
Vi kan ikke det meste.

125

*Måske jeg **burde** have en plan
Jeg tager det dag for dag.*

130

Ordet “burde” er jeres generations mare. Ordet udtrykker et implicit påbud og en forventning om en bestemt adfærd, som ikke kun gives af omgivelserne, men også af dig selv til dig selv.
"Burde" kombineret med jeres generations store grad af pligtfølelse og ansvarlighed er en farlig cocktail, for den giver anledning til følelser af skam og utilstrækkelighed, som for flere opleves som stress og mistrivsel.

135

Jeg vil ønske, at I kunne slette ordet *burde* og kun synge med på:
“Jeg tager det dag for dag,
bussen går om lidt,
jeg når den næste, hvis jeg vil”,
men så simpelt er det naturligvis ikke.

140

Odbjerg fortsætter:

145

*Jeg var et mirakel
Fra den dag jeg blev født
Vent og se*

Jeg skal nok få styr på det.

150 Mon ikke vi alle var det - altså et mirakel?
Ellers er jeg sikker på, at de fleste forældre kan bekræfte det.

"Alle skuffer over tid" synger The Minds of 99.

Vel var vi mirakler, men husk det var sidekammeraten også.

155 Alle skuffer over tid. Ingen af os fastholder miraklet, som den lille nyfødte var.

Da jeg var ung, sang vi med på "Det er samfundets skyld" med TV-2. Dengang var det lettere ironiske budskab, at samfundet, altså alle de andre, trods alt ikke kan gøres ansvarlig for den enkeltes dårligdomme og beslutninger.

160 Jeres generation har taget TV-2's budskab til jer, endog i lidt for høj grad. I bærer byrden selv, hvis noget ikke går helt efter planen.
I dag er individet sat i centrum på godt og ondt.

Kære studenter

165 I skal vide, at alle "de gamle", ja sådan nogle som mig, der sang med på TV-2-sangen, skal være glade for, at det netop er jeres generation, som holder fremtiden i hænderne.

Som jeg har været inde på, så er I en meget pligtopfyldende og ansvarsfuld generation. Det er to gode egenskaber at have med sig, hvis blot I husker ikke at bære byrden alene, når I, som en del af det at være menneske, fejler og skuffer over tid.

Jeres generation lader jer helt bogstaveligt ikke begrænse af tid og rum. Gennem fx sociale medier udbygger og fastholder I venskaber. I har opløst landegrænser ved også at opløse grænsen mellem den fysiske og virtuelle verden.

175 Det er fantastisk at se, hvordan I navigerer på tværs af de nu udviskede grænser, men samtidig glemmer I ikke det nære. I er meget optaget af de nære sociale relationer og tager gerne et ansvar for hinanden, klassen eller hele skolen.

Tydelige eksempler på det er jeres rundvisninger i forbindelse med Åbent Hus og lignende, hvor I, som en helt naturlig ting, gerne guider og med stolthed i stemmen fortæller om jeres gymnasium til vores gæster.

180 Det gør I godt, fordi I er seriøse og møder selv fremmede tillidsfuldt og åbent. Hierarkiske grænser har I også vasket ud. I lader jer ikke dupere af titler. Det mærker vi i det daglige gennem jeres afslappede, men varme forhold til lærerne. Der er ikke meget "hr. og fru.-kæft, trit og retning" - heldigvis er de erstattet af et
185 ligeværdigt og respektfuldt forhold mellem mennesker, uanset om man er elev

eller underviser. Den faglige respekt og respekten for forskellige roller er bibeholdt, som den skal være.

190 Jeres generation er meget rummelig. Selv grænser mellem køn er i opbrud. Det vigtigste må vel være mennesket, hører jeg jer sige, og ja - I har så ganske ret.

Jeg skal også hilse fra mine kolleger inklusiv mig selv og sige "tak for lån" af jer alle.

195 Dagligt har der været gode og sjove historier om jer på lærerværelset. Ofte er historierne fortalt med stolthed og varme.

Vi ved det godt.

Vi er privilegerede.

At have været en del af jeres faglige og personlige udvikling de seneste tre år har været et privilegie og har givet os mening i vores arbejdsliv.

200 Så kan I ikke finde mening i jeres eget liv, så kan I trøste jer med, at har givet vores arbejdsliv mening.

Tak for det.

205 Spøg til side, for som dannede og uddannede unge mennesker er det netop jer, som kan være med til at svare på fremtidens spørgsmål og dermed skabe mening både i jeres egne og andres liv.

Tilbage til Andreas Odbjerg:

210 *Måske jeg burde have en plan*
Jeg tager det dag for dag
Jeg ved ikke hvad jeg laver

Vi er privilegerede.

215 Vi ved det godt, og derfor fylder det os med skam, når vi render rundt og synger med på linjen: "*Jeg ved ikke hvad jeg laver*".

Vi ved det godt.

Vi lever i et land, vi lever i en tid med overflod af muligheder.

220 Vi kan umuligt nå det hele.

Som en modreaktion øger vi tempoet på bekostning af ro, nærvær og fordybelse. Angsten, for at muligheder glider forbi os, fører til en følelse af stress og utilstrækkelighed. Sådan skal det ikke være.

Vi skal blive bedre til at erkende vores begrænsninger.

Vi skal ændre vores kultur og vores uddannelsessystem, så det bliver en ny kultur og norm at værdsætte det valgte og ignorere det fravalgte. Også en dag som i dag skal vi turde sige til hinanden, at vi hver især faktisk IKKE kan alt. Selv med en studenterhue er alle døre IKKE åbne.

230 Du skal ikke bygge rumraketter.

Miraklet skuffer over tid.

Livets værdi skal ikke måles som summen af udfoldelser og realiserede projekter, men gennem mening.

235 Det er naturligt at føle sig usikker, når der skal træffes valg, som jeg sagde i starten, men tilføjer nu et par ekstra spørgsmål.

Hvad siger min forældre, venner og min egen forfængelighed til mit valg?

Sættes prestige over mening i dit valg?

Hvad sker der, hvis jeg ikke vælger "rigtigt"?

240

Kære studenter

Livet består af valg, men husk: Der findes ikke ét rigtigt valg, men mange.

Du kan ikke forudsige fremtiden,
så planlæg den ikke i detaljer.

245 En detaljeret plan holder alligevel ikke, hvis du er, som folk er flest, og mon ikke du er det?

Bussen går om lidt, den når jeg

250 *Strejfer lige lidt rundt og slår mig hårdt*

Jeg når den næste hvis jeg vil.

Odbjerg har ret – ik'?

Se efter den næste bus, hvis du ikke er klar til at tage den første.

255 Uanset jeres valg i livet, så står I på nogle grundlæggende værdier om frihed, lighed og respekt for videnskab og faglighed, som forudsætning for en udviklende demokratisk samtale. Disse grundlæggende værdier er det desværre stadig aktuelt at kæmpe for at fastholde og udbrede, for de kan hverken her i Danmark eller rundt om i verden tages for givet.

260

Det blev vi alle mindet om midt i jeres gymnasietid. Begivenheder, som hører til i historiebøgerne og kun der, blev til virkelighed, da Putin, den russiske diktator, invaderede Ukraine.

265 Der er igen krig i vores egen baghave.

Militæroprustning, krig og konflikt er en del af en ny verdensorden.

Kontrasten mellem nyhedsberetninger fra slagmarken og en studenterdimission, som hylder viden, dannelse og ungdommen, kan ikke være større.

270 Hvordan mennesker kan vælge slagmarken, forstår jeg ikke.

Hvad vil den almindelige russer mon egentlig vælge, hvis valget var frit?

Deler den almindelige russer virkelig Putins imperialistiske drømme, eller er det løgnen, manipulationen og fake news, som reelt sender uskyldige i krig, undskyld i en "special militær operation" for at befri ukrainerne for nazismen?

275

Løgn, manipulation og fake news er videnskabens og dannelsens onde modstykke.

Pas på jeres studenterhuer, for også i vores vestlige demokratiske samfund er den vidensbaserede og veloplyste demokratiske samtale under pres, som jeg tidligere

280 har nævnt.

Et eksempel til skræk og advarsel på følgerne af massiv politisk propaganda og fake news er Donald Trump. Netop i disse dage stå verdens mægtigste demokrati og tilhørende retssystem ved indgangen til en, uanset udfaldet, skelsættende proces. En tidligere præsident og kandidat til præsidentposten i verdens eneste supermagt skal stilles for en dommer.

285

Som manuskript i Hollywood ville historien været blevet kasseret. For surrealistisk og for langt ude.

290 At Trump lyver, manipulerer og fornægter fakta er en kæmpe skandale givet hans position, men endnu værre er det, at han har succes med det.

Hvorfor lader så mange amerikanere sig forføre af løgn, manipulation og spind?

Vores bedste våben mod galninge som Trump og Putin og deres brug af propaganda og fake news er uddannelse, uddannelse og uddannelse.

295

300 Også herhjemme i Danmark har løgne og manipulation givet politisk opbakning.

305 Jeg håber, at studenterhuen kan modstå presset fra propaganda og fake news, så
I efter i dag vil gå ud i verden og fremme demokratiske samtaler, som er baseret
på oplysning, videnskab og dannelse.

Kære studenter
310 Der bliver så meget brug for jer!

Men lad os alligevel høre Andreas Odbjerg spørge, hvad skal verden med sådan
en som mig?

315 *Hermed dimitterer jeg årgang 2023 fra Alssundgymnasiet Sønderborg.*

Kilde
Manuskript tilsendt af taler

320 **Kildetype**
Digitalt manuskript

Tags
Translokations-/dimissionstale

325 **URI**
<https://www.dansketaler.dk/tale/jeppe-kragelunds-translokationstale-2023>

330

335

340